

Derde Internationale Olympiade op het gebied van de theoretische, mathematische en toegepaste taalkunde

Nederland, Leiden, 8–12 augustus 2005

Individuele opgaven

Regels voor het noteren van de oplossingen

1. Geef de oplossing van elke opgave op één of meerdere afzonderlijke bladen. (Het inleidende deel met het gegeven materiaal dient daarbij *niet* overgeschreven te worden.) Schrijf op elk vel het nummer van de opgave plus uw persoonlijk nummer en uw achternaam. Slechts dan is een goede telling van uw resultaten gegarandeerd.

2. U dient een motivering te geven van uw antwoord. Zelfs een geheel juist antwoord krijgt een lage waardering als het niet is gemotiveerd.

Opgave Nr 1 (20 punten)

Gegeven zijn de volgende zinnen in het Tzotzil¹ (het dialect San Lorenzo Zinacantán) met hun vertalingen:

1. 'Oy 'ox 'ixim ta ana nax.	Jij had vandaag maïs thuis.
2. Bu 'oy 'ox li Romin e 'ok'ob?	Waar zal Domingo morgen zijn?
3. Ch'abal 'ox chenek' ta jp'in po'ot.	In mijn pot zullen spoedig geen bonen zijn.
4. Mi 'oy 'ox k'in ta Jobel 'ok'ob?	Zal er morgen feest zijn in San-Christobal?
5. 'Oy chan-vun ta batz'i k'op ta Jobel.	In San-Christobal is een Tzotzil-talige school.
6. Mi 'oy sbatz'i chi'il li Xun e?	Heeft Juan een echte vriend?
7. Muk' bu li Xunka e.	Juana is nergens.
8. 'Oy 'ox jlekil na po'ot.	Ik zal spoedig een goed huis hebben.
9. Mi 'oy 'ox chan-vun ta Jobel junabi?	Was er verleden jaar een school in San-Christobal?
10. Mi 'oy 'ixim ta p'in lavie?	Is er vandaag maïs in de pot?
11. Ch'abal schenek' lavie.	Vandaag heeft hij geen bonen.
12. 'Oy 'ox lekil vob ta k'in lavie.	Op het feest zal vandaag goede muziek zijn.
13. K'usi 'oy 'ox ta achan-vun volje?	Wat had jij gisteren op school?
14. Bu 'oy 'ox k'op nax?	Waar was het gesprek vandaag?
15. Ch'abal 'ox schi'il li Romin e junabi.	Verleden jaar had Domingo geen vriend.

Opdracht 1. Vertaal naar het Nederlands:

16. Ch'abal alekil 'ixim.
17. Mi 'oy 'ox vob ta k'in?
18. K'usi 'oy 'ox ta Mexico lavie?
19. 'Oy 'ox k'op ta batz'i k'op ta jna volje.

Als u vindt dat sommige zinnen meerdere vertaalvarianten hebben, geef ze dan allemaal.

Opdracht 2. Vertaal naar het Tzotzil:

20. Waar is het feest vandaag?
21. Er was vandaag niets in de pot.
22. Jij hebt een echt huis.
23. Zal Juana morgen in San-Christobal zijn?
24. Spoedig zal hij geen pot hebben.

Noot. De medeklinker *x* wordt ongeveer als het Nederlandse *sj* uitgesproken; de *j* als de *ch* van *lach*; *p*, *t*, *tz*, *ch*, *k* en ' zijn bijzondere medeklinkers van het Tzotzil.

¹ Het *Tzotzil* behoort tot de familie van de Maya-talen. Het wordt in Mexico gesproken door meer dan 100.000 personen.

Opgave Nr 2 (20 punten)

Gegeven zijn enkele woorden en woordgroepen in het Lango² met hun (willekeurig geordende) vertalingen:

dyè òt, dyè tyèn, gìn, gìn wìc, níg, níg wàŋ, òt cèm, wìc òt
oogbol, (graan)korrel, dak, kleding, vloer, restaurant, voetzool, hoed

Opdracht 1. Geef de vertalingen in de juiste volgorde.

Opdracht 2. Vertaal naar het Nederlands: cèm, dyè.

Opdracht 3. Vertaal naar het Lango: raam.

Noot. ɲ en ɲ̄ zijn bijzondere medeklinkers van het Lango en ɔ en ε bijzondere klinkers. De tekentjes « ´ » en « ` » geven z.g. tonen aan (een hoger of lager niveau van de stemtoon bij het uitspreken van de lettergreep).

Opgave Nr 3 (20 punten)

Gegeven zijn enkele telwoorden in het Mansi³ (in Latijns schrift):

8	ńollow
15	atxujplow
49	atlow nopəl ontəllow
50	atlow
99	ontəlsāt ontəllow
555	xōtsātn xōtlow nopəl at
900	ontəllowsāt
918	ontəllowsāt ńollowxujplow

Opdracht 1. Bepaal de waarde van de volgende Mansi telwoorden:

atsātn at
ńolsāt nopəl xōt
ontəllowsātn ontəllowxujplow

Opdracht 2. Geef de volgende getallen in het Mansi voluit: 58, 80, 716.

Noot. ń is een specifieke consonant van het Mansi en ə een specifieke klinker. Een streepje boven een klinker geeft lengte aan.

² Het *Lango* behoort tot de Nilotische tak van de Oost-Soedanese taalfamilie. Het wordt in Oeganda gesproken door meer dan 900.000 mensen.

³ Het *Mansi* behoort tot de Ob-Oegrische tak van de Fins-Oegrische taalfamilie. Het wordt in West-Siberië gesproken door ongeveer 3000 mensen (in het Khanty-Mansi autonome district en in de Regio Sverdlovsk van de Russische Federatie).

Opgave Nr 4 (20 punten)

Voor Xenia Guiliarova

Gegeven zijn enkele woordgroepen in het Yoruba⁴ (in fonetische transcriptie) met hun letterlijke vertaling naar het Nederlands:

1. [aɟɔ ɔkɔ] hond van echtgenoot
2. [ìlẹ́ elu] stad van vreemdeling
3. [igi ìyá] boom van moeder
4. [ɔka àɟé] echtgenoot van heks
5. [ìfó owó] liefde van geld (*d.w.z. liefde voor geld*)
6. [èbó orí] nabijheid van hoofd (*d.w.z. bij het hoofd*)
7. [ìyá alé] moeder van huis (*d.w.z. huisvrouw, oudste vrouw*)
8. [àɟé èlú] heks van stad (*d.w.z. stadsheks*)
9. [àké egi] bijl van boom (*d.w.z. houten bijl*)
10. [owó olé] geld van huis (*d.w.z. huur*)
11. [ìlú ùfẹ́] stad van liefde
12. [orá aɟá] kop van hond
13. [igɔ ɔkɔ] boom van echtgenoot

Opdracht 1. Vertaal naar het Nederlands:

14. [owá àké]
15. [èbá àlú]
16. [ɔkɔ òyá]
17. [aɟé elu]

Opdracht 2. Vertaal naar het Yoruba:

18. kop van boom (*d.w.z. top van de boom*)
19. stad van heks
20. huis van liefde (*mythische plek van de schepping van de eerste mensen*)
21. bijl van echtgenoot

Noot. ɟ en y zijn bijzondere medeklinkers van het Yoruba en ɛ en ɔ zijn bijzondere klinkers (gelijkend op resp. e en o). De tekentjes «´» en «`» duiden z.g. tonen aan (een hoger of lager niveau van de stemtoon bij het uitspreken van de lettergreep).

⁴ Het Yoruba behoort tot de Kwa tak van de Niger-Congolese taalfamilie. Het wordt door meer dan 20 miljoen mensen gesproken in Nigeria en de omliggende landen.

Opgave Nr 5 (20 punten)

In het Litouws⁵ kan bij de verbuiging van substantieven naar getal en naamval de klemtoon van plaats veranderen, zodat hij in verschillende vormen van het woord op verschillende lettergrepen kan liggen. Het schema dat het verloop van de plaats van de klemtoon in het paradigma weergeeft wordt het accentparadigma van het substantief genoemd.

Er zijn twee typen lettergreep in het Litouws. Als de klemtoon op een lettergreep van het eerste type valt heeft die lettergreep een dalende intonatie, die in het schrift wordt weergegeven met het teken «'», b.v.: *íe, ó, ál*. Als de klemtoon op een lettergreep van het tweede type valt heeft die lettergreep een stijgende intonatie, die wordt aangeduid met het teken «~», b.v.: *añ, õ, iẽ*.

Binnen dezelfde wortel of dezelfde uitgang blijft het type lettergreep altijd hetzelfde. De wortel *liep* heeft bijvoorbeeld in beklemtoonde positie altijd een dalende intonatie terwijl de uitgang *os* van de nominatief meervoud altijd een stijgende intonatie heeft.

De volgende voorbeelden illustreren de vier basistypen van de accentparadigmata van het substantief in het Litouws (in de moderne taal zien zij er enigszins anders uit maar dat is niet relevant voor deze opgave):

Paradigma	1	2	3	4
Voorbeeld	linde	hand	hoofd	winter
Nom. sg.	<i>líepo</i>	<i>rankó</i>	<i>galvó</i>	<i>žiemó</i>
Gen. sg.	<i>líepos</i>	<i>rañkos</i>	<i>galvõs</i>	<i>žiemõs</i>
Nom. pl.	<i>líepos</i>	<i>rañkos</i>	<i>gálvos</i>	<i>žičėmos</i>
Acc. pl.	<i>líepaNs</i>	<i>rankáNs</i>	<i>gálvaNs</i>	<i>žiemáNs</i>

Aan het eind van de 19e eeuw bestudeerde de grote Zwitserse linguïst Ferdinand de Saussure de accentparadigmata van de Litouwse substantieven en kwam tot de conclusie dat er in een vroeger stadium van ontwikkeling van het Litouws geen vier accentparadigmata waren, maar slechts twee. Later is onder invloed van een bepaalde regel (die nu bekend staat als "de Wet van Saussure") in bepaalde gevallen de klemtoon verschoven waardoor elk paradigma in twee paradigmata uiteenviel.

Opdracht 1. Bepaal welke accentparadigmata vroeger bij elkaar hoorden.

Opdracht 2. Bepaal hoe die twee oorspronkelijke paradigmata eruitzagen.

Opdracht 3. Formuleer "de Wet van Saussure".

Noot. *ž* is een bijzondere Litouwse medeklinker, *N* geeft aan dat de voorafgaande klinker op specifieke wijze (nasaal) wordt uitgesproken.

Veel succes!

Auteurs: Boris L. Iomdin (Nr 1), Xenia A. Guiliarova (Nr 2), Ivan A. Derzhanski (Nrs 3 en 4), Alexander M. Lubotsky (Nr 5).

Redacteurs: Alexander S. Berdichevskiy, Dmitry V. Gerasimov, Xenia A. Guiliarova (*hoofdredacteur*), Stanislav B. Gurevich, Ivan A. Derzhanski, Boris L. Iomdin, Leonid I. Kulikov, Alexander B. Letuchiy, Alexander M. Lubotsky, Elena V. Muravenko, Maria L. Rubinstein.

Vertaling naar het Nederlands: Adriaan Barentsen.

⁵ Het *Litouws* behoort tot de Baltische tak van de Indo-Europese taalfamilie. Het wordt in Litouwen en andere landen gesproken door ongeveer 3 miljoen mensen.